

Uusi alku 19

Jeesus Gerasan alueella

Mark 5:1-20

Savonlinnan Tuomiokirkko, 6.10.2010

Edellä olemme kuulleet Markuksen valitseman otteen siitä, mitä Jeesus opetti kansalle Gennesaretin järven rantamilla. Sen jälkeen seuraa jakso, joka on tieteellisessä raamatuntutkimuksessa otsikoitu sanoilla *Valtavia ihmeitä*. Tässä jaksossa (Mark 4:35-5:43) Jeesus käväisee Gennesaretin itärannalla, tyynnyttää sinne mennessään myrkyä ja perille tultuaan parantaa riivatun miehen. Palattuaan takaisin Gennesaretin länsirannalle hän herättää Jairuksen tyttären kuolleista ja parantaa verenvuototautia sairastavan naisen. Nämä kaikki ihmeteot Markus on sitonut yhteen Gennesaretin yli suuntautuneen veneretken yhteyteen.

Jeesus kohtaa riivatun

Juuri edellä Markus on kertonut siitä, kuinka Jeesus tyynnytti kovan myrskytuulen, joka meinasi upottaa veneen, jossa hän ja opetuslapset olivat menossa Gennesaretin järven toiselle puolen.

Täällä Suomessa takanamme on poikkeuksellisen myrskyisä kesä. Itse en joutunut kovinkaan pahaan myrskyyn, mutta tuhojen näkeminen ja niiden keskelle joutuneitten kanssa juttelu on silti tehnyt Markuksen evankeliumin 4 luvun lukemisen jotenkin läheisemmäksi. On entistä helpompi samaistua siihen hätään, jota opetuslapset tunsivat myrskyävällä järvellä. On entistä helpompi ymmärtää heidän ällistyksensä, kun Jeesus tyynnytti myrskyn yhdellä lauseellaan.

Mutta valtavat ihmeet vaan jatkuivat.

He tulivat toiselle puolen järveä Gerasan alueelle. Heti kun Jeesus nousi veneestä, häntä vastaan tuli hautaluolista mies, jossa oli saastainen henki. Mies asusti haudoissa, eikä kukaan pystynyt enää köyttämään eikä kahlehtimaan häntä. Monet kerrat hänet oli kahlittu sekä käsistä että jaloista, mutta hän oli särkenyt kahleet ja katkonut köydet, eikä kukaan kyennyt hillitsemään häntä. Kaiket päivät ja yöt hän oleskeli haudoissa ja vuorilla, huusi ja runteli itseään kivillä. (Mark 5:1-5)

Tekstistä heijastuu into kertomisesta. Taustalla on selvästi suullinen perimätieto, innokas ihmettely koetusta suuresta ihmeestä. Siitä kertoo se, kuinka värikkäästi ja yksityiskohtaisen laveasti riivatun surkea tila ja raivoisa olemus on kuvattu. (Vähän vastaavaa kuin siinä, kun ihmiset kertovat tänä kesänä siitä, miltä tuntui kun puita kaatuili puolelta ja toiselta ja tuuli niin kovasti, ettei mökin ovea meinannut jaksaa avata.)

Mielisairas, riivattu mies oli etsiytynyt asumaan yksinäiseen ja kummalliseen paikkaan, hautaluoliin. Niitä oli hakattu Gennesaretin itärannan kallioseinämiin. Ajan käsityksen mukaan hautaluolat olivat pahoille hengille mieluisia oleskelupaikkoja. Sinne ne olivat tämänkin miesparan ajaneet, raivoamaan, huutamaan ja runtelemaan itseään.

Runtelu tuotti kipua, mutta silti ulkoinen kipu kai auttoi. Lievittikö se sisäistä tuskaa? Ainakin nykyisin voi olla niin, että joku nuori viiltelee itseään, koska kipu auttaa unohtamaan sen, kuinka pahalta sisimmässä tuntuu. Oli miten oli, raivo oli niin rajua, etteivät ihmiset olleet lainkaan kyenneet auttamaan tai hillitsemään häntä.

Jotenkin tulee mieleen elokuva Manaaja tai vastaavat kauhuelokuvat riivaajista ja riivatuista. Toisaalta mieleen tulee modernin ihmisen eksistentiaalinen tyhjiys, jota yritetään täyttää itsetuhoisella toiminnalla, huumeilla, jatkuvalla raatamisella, väkivallalla, pornolla.

Lauhkea raivopää nimeltä Legioona

Kun hän nyt kaukaa näki Jeesuksen, hän tuli juosten paikalle, heittäytyi maahan hänen eteensä ja huusi kovalla äänellä: "Mitä sinä minusta tahdot, Jeesus, Korkeimman Jumalan poika? Jumalan tähden, älä kiduta minua!" (Mark 5:6-7)

Kun Jeesus saapui gerasalaisen riivatun miehen elämään, kaikki muuttui. Hillitsemätön paha henki havaitsi jo kaukaa kohdanneensa voittajansa.

Mies tuli juosten paikalle. Ehkä aika pelottava näky, raivoisa resupekka juoksemassa täysillä kohti, parta kuolassa, yltä päältä pölyssä ja mustelmilla, kovasti mölyten. Mutta hän olikin Jeesuksen edessä lauhkea ja heittäytyi maahan Jeesuksen jalkojen juureen.

Paha henki pelkäsi, että Jeesus ajaisi sen pois miesparasta. Ilmeisesti sellainen aiheutti pahoille hengille jonkinlaista kipua, jopa kidutetuksi tulemisen tunnetta. Siksi paha henki yritti saada Jeesuksesta yliotteen. Sitä edustaa se, että se sanoi tietävänsä Jeesuksen nimen: "Mitä sinä minusta tahdot, Jeesus, Korkeimman poika?" Maagisen ajattelutavan mukaan se, että tietää toisen nimen ja "synnyn", antaa valtaa hänen ylitseen. Lisäksi paha henki vielä vannotti Jeesusta Jumalan nimeen.

Jeesus näet oli jo käskemässä saastaista henkeä lähtemään miehestä. "Mikä sinun nimesi on?" Jeesus kysyi, ja sai vastauksen: "Legioona, sillä meitä on monta." (Mark 5:8-9)

Paha henki oli sikäli oikeassa, että Jeesus oli sanomaisillaan jumalallisen sanansa ja karkottamassa hengen. Kaikki oli kuitenkin tapahtunut niin nopeasti, ettei hän ollut ehtinyt. Mutta ei Jeesuksen toisaalta tarvinnut hätäillä. Hänellä oli koko ajan täysi yliote. Siksi hän vaan rauhallisesti kysyi pahan hengen nimeä.

Eksorkismista

Tästä tulee mieleeni se, kun aikoinani suoritin Helsingin hiippakunnan tuomiokapitulille ylempää pastoraalitutkintoa. Eräs sen osa-alue oli kasuaalitoimitukset. Niitähän ovat kaste, avioliittoon vihkiminen ja hautaan siunaaminen. Halusin tutustua kuitenkin johonkin erikoisempaan ja siksi valitsin aiheekseni katolisen kirkon harjoittaman eksorkismin, riivaajien karkottamisen. Olin nimittäin kuullut, että Vatikaani oli uudistamassa tuolloin ikivanhaa, vanhassa käsikirjassa eli Rituale Romanumissa olevaa eksorkismin kaavaa.

En saanut uutta kaavaa käsiini, mutta vanhan lukeminen oli rankka kokemus. Kaavasta tuli jälleen mieleen elokuva Manaaja. Elokuvan näkemys siitä, mitä kovan luokan eksorkismissa tapahtuu, vaikuttaa olevan hyvin linjassa Rituale Romanumin eksorkismin kaavan kanssa.

Eräs asia, mitä eksorkismin ohjeissa painotetaan, on se, että pahan hengen kanssa ei saa ruveta keskustelemaan. Kyseessä on valehtelija, joka lisäksi pyrkii paljastamaan eksorkistin salaiset synnit. Ainoa mitä pahalta hengeltä saa Rituale Romanumin mukaan kysyä, on se, mikä sen nimi on ja montako niitä on riivatussa. Kun vastauksen on saanut, pitää toistaa Jeesuksen nimeen vetoavia rukouksia ja käskyjä ja vihkiveden pirskotusta kunnes riivaaja lähtee. Tai eksorkisti väsyi. Rituale

Romanumin mukaan eksorkistin ammatti ei tosiaankaan ole mukava tai helppo, vaan hyvin pitkälti juuri sellainen kuin minä Manaaja-elokuva sen kuvaa. (Siksi on hyvä, että asiasta ei julkisesti paljon puhuta. Kenenkään ei pidä liikaa kiinnostua näistä asioista tai pää voi mennä sekaisin. Katolisessa kirkossa eksorkismi on hyvin tarkoin säänneltyä ja sitä saa harjoittaa vain kokenut henkilö, joka osaa erottaa riivaustilan mielisairaudesta).

Jeesuksen tapauksessa eksorkismi ei ollut lainkaan vaikeaa. Riivaajat olivat hänelle alamaisia ja vastasivat kiltisti, anelivat Jeesusta jättämään ne rauhaan.

Riivaaja sanoi nimekseen ”Legioona”. Se tarkoittaa kuuttatuhatta miestä. Nimi vastasi varmaankin riivatun miehen tuntemuksia. Hänen minuutensa oli hajonnut tuhansiin osiin.

”Päästä meidät sikalaumaan”

Henget pyysivät ja rukoilivat, ettei Jeesus ajaisi niitä pois siltä seudulta. Lähistöllä oli vuoren rinteellä suuri sikalauma laitumella. Pahat henget pyysivät Jeesukselta: ”Päästä meidät sikalaumaan, anna meidän mennä sikoihin.” (Mark 5:10-12)

Henget tiesivät, että Jeesus ei sallisi niiden jäädä mieheen. Ne yrittivät pelastaa, mitä pelastettavissa oli. Ne yrittivät saada jäädä sille seudulle, missä olivat. Onko siis niin, että riivaajista on epämiellyttävää joutua uuteen ympäristöön?

Joka tapauksessa lähistöllä laiduntanut sikalauma antoi niille mahdollisuuden pelastautua karkotukselta kaukaiseen paikkaan: ”Anna meidän mennä sikoihin!”

Juutalaisille sika oli saastainen eläin. Nyt oltiin kuitenkin pakanoiden alueella, joten siellä harjoitettiin sikojen hoitoa, sellaista mitä juutalaisten alueella ei voinut kuvitellakaan.

Hän antoi niille luvan. Silloin saastaiset henget lähtivät miehestä ja menivät sikoihin, ja lauma syöksyi jyrkännettä alas järveen. Sikoja oli noin kaksituhatta, ja ne hukkuivat kaikki. (Mark 5:13)

Jeesus oli ihmisenä juutalainen, oman kansansa kulttuurin ja uskonnon lapsi. Hän ilmeisesti ajatteli, että saastaisen ajaminen saastaiseen ei tuota kenellekään mitään vahinkoa. Siksi hän antoi hengille luvan mennä sikoihin.

Jeesus, rauhan häiritsijä

Edes käskysanaa ei tarvittu. Luvan saatuaan saastaiset henget lähtivät välittömästi miehestä ja menivät sikoihin. Mutta uusi olinpaikka ei ollut niille pitkäaikainen. Koko sikalauma sai raivo- tai paniikkikohtauksen, syöksyi jyrkännettä päistikkaa Gennesaretin järveen ja hukkuivat sinne.

Sikopaimenet lähtivät pakoon ja kertoivat kaikesta tästä kaupungissa ja kylissä. Ihmisiä lähti katsomaan, mitä oli tapahtunut. (Mark 5:14)

Ei tosiaankaan mikään ihme, että paimenet pakenivat. Näky oli ollut aikamoinen. Pelottava, kammottava, raaka! Kaksituhatta sikaa ryntäämässä raivopäisenä, kaksituhatta sianruhoa vedessä räpiköimässä, mölyämässä, hukkumassa. Ja pian mätänemässä, paisuvin vatsoin saastuttamassa rantaa; elleivät ihmiset sitten nopeasti korjanneet niitä verestettäviksi.

He tulivat Jeesuksen luo ja näkivät pahojen henkien vaivaaman miehen istuvan siellä. Mies, jossa oli ollut legioona henkiä, istui vaatteet yllään ja täydessä järjessään. Tämä sai heidät pelon valtaan. Paikalla olleet kertoivat heille, mitä pahojen henkien vaivaamalle oli tapahtunut ja kuinka sikojen oli käynyt. Silloin kaikki alkoivat pyytää, että Jeesus poistuisi siltä seudulta. (Mark 5:15-17)

Minulle tämä kertomus puhuu siitä, että Jeesus ei ole pelkästään suloinen ja ihana lohduttaja. Hän voi saada aikaan myös vaikutuksia, jotka ovat pelottavia, karkeita, joltain kantilta jopa tuhoisia.

Toisaalta Jeesus saa aikaan hyvää. Sitä edustaa entinen riivattu. Hän oli ennen ollut täysin hillitsemätön. Nyt hän istui rauhallisena Jeesuksen jalkojen juuressa, säädyllyisesti puettuna ja täydessä ymmärryksessä.

Kylän asukkaat eivät tästä kuitenkaan ilahtuneet. Heidän elämäänsä oli tullut jotain, joka oli myllertänyt entisen elämänmenon tyystin; jotain, joka mullisti heidän maailmankuvansa. Lisäksi tuli vielä tietysti valtaisa taloudellinen tuho, jota Jeesus oli saanut aikaan: 2000 sikaa oli melkoinen omaisuus. Ei ihme, että maailman Vapahtajaa, riivatun parantajaa, Jumalan Poikaa alettiin pyytää poistumaan siltä seudulta.

Nykyisinkin Jeesus voi olla rauhan häiritsijä. Ilman häntä ihmiset voivat ajatella, että elämä on heillä hallinnassa. He kykenevät itse luomaan itselleen merkityksellisen elämän tavaramalla ja rikkauksella ja harrastuksilla ja rakentamisella ja sisustamisella ja matkailulla ja koulutuksella ja ystävillä. Tosin se kaikki loppuu sairauteen tai kuolemaan, mutta sitä voi olla ajattelematta melko kauan.

Paitsi silloin kun seurakunta tai joku uskovainen tai jokin Jeesuksesta kertova kirja tai radio-ohjelma tulee myllertämään tuon omatekoisen rauhan ja osoittaa sen kestättömyyden ja valheellisuuden. Silloin tuhoon joutuu enemmän kuin 2000 sian arvoinen omaisuus: kaikki mille ihminen on rakentanut, menetetään. Oman sisimmän tyhjiys paljastuu kaikessa armottomuudessaan. Silloin ihminen alkaa pyytää, että Jeesus poistuisi siltä seudulta ja jättäisi hänet täyttämään elämäänsä niillä asioilla, joita hän on haalinut tähänkin asti tyhjiytensä täytteeksi.

Silloin onnellinen on ainoastaan se, jonka elämä on ollut niin pahasti sekaisin, että hän joutuu heittäytymään Jeesuksen varaan kaikesta huolimatta. Silloin hän löytää vapautuksen, armahduksen, ilon ja elämän tarkoituksen.

Hän saa istua puettuna ja täydessä järjessään Jeesuksen jalkojen juuressa. Muitten kannalta olisi parempi, ettei Jeesus olisi koskaan heidän seuduilleen tullutkaan. Hän vaan hukuttaa heidän turvansa, heidän sikansa ja saa aikaan epävarmuutta.

Jeesuksen todistaja

Kun Jeesus nousi veneeseen, pahoista hengistä vapautunut pyysi saada jäädä hänen seuraansa. Jeesus ei siihen suostunut vaan sanoi hänelle: "Mene kotiisi omaistesi luo ja kerro tästä suuresta teosta, jonka Herra on armossaan sinulle tehnyt." Mies lähti ja alkoi Dekapoliin alueella julistaa, mitä Jeesus oli tehnyt hänelle. Kaikki olivat ihmeissään. (Mark 5:18-20)

Minusta tämä on aina ollut jotenkin surullinen kohta. Miesparka on ehkä säikähtänyt, arka, peloissaan siitä, että hän joutuu uudelleen riivaajien valtaan. Miksi Jeesus ei salli hänen olla kanssaan, turvassa?

Jeesus tahtoi tehdä miehestä todistajan, Jumalan tekojen todistajan pakanoiden alueella. Jeesus ilmeisesti tiesi, että hänen voimansa riittäisi suojelemaan miestä jatkossa vaikka hän ei kulkisikaan hänen kanssaan.

Huomionarvoista on se, että Jeesus ei käske kuuluttamaan omaa kunniaansa, vaan Jumalan, Herran kunniaa. Jeesuksen aikahan ei vielä ollut tullut, vaan hän halusi säilyttää messiassalaisuutensa.

Jeesuksen valta ja hyvät työt eivät kuitenkaan voineet pysyä piilossa. Entinen riivattu rupesi kuuluttamaan Dekapolin alueella, eli Gennesaretin järven itä- ja kaakkoispuolella *hänen* nimeään; ei siis vain Jumalan, Herran, tekemiä tekoja, vaan nimenomaan Jeesuksen tekoja.

Tässähän mies oli teologisesti täysin oikeassa, samaistaessaan Herran Jumalan ja Jeesuksen. Jeesus oli Jumalan Poika, Jumalan lähettämä maailman Vapahtaja ja Herra. Siksi hänen tekonsa olivat Herran Jumalan tekoja, joissa hänen valtakuntansa oli murtautumassa maan päälle.